

Offentliggjøring av finansiell informasjon for 2016

Pilar 3 rapport

Virksomheten i 2016.....	1
Om Eika Gruppen og Eika Alliansen.....	1
Visjon, strategi og kjerneverdier.....	1
Redegjørelse for årsregnskapet.....	1
Likviditet.....	2
Eika Gruppen AS.....	2
Konsernstruktur.....	3
Overordnet risiko- og kapitalstyring.....	3
Risiko- og kapitalstyring i Eika Gruppen.....	3
Risk konsern forsvarslinjer.....	4
Overordnede mål og kapitalstrategi.....	4
Metodikk for vurdering av samlet kapitalbehov.....	5
Kapitalkrav i henhold til pilar 1 og pilar 2.....	5
Beregnet kapitalkrav og kapitalbehov.....	7
Kapitaldekning.....	7
Kreditt- og motpartsrisiko.....	8
Markeds- og valutarisiko.....	12
Operasjonell risiko.....	13
Forsikringsrisiko.....	14
Likviditets- og finansieringsrisiko.....	15
Strategisk og forretningsmessig risiko.....	15
Uvektet kjernekapitaldekning.....	16

Virksomheten i 2016

Eika Gruppen fikk et historisk godt resultat i 2016. Fokus på lønnsom og effektiv drift over tid har gitt gode resultater, økt investeringsgrad og bedret leveransekraft. Partnerskap står sentralt i Eikas strategi for hurtig og kostnadseffektiv innovasjon og utvikling. Derfor har Eika Gruppen i 2017 inngått et strategisk samarbeid om Vipps som felles betalingsløsning for 106 norske banker.

Om Eika Gruppen og Eika Alliansen

Eika Alliansen består av 73 lokalbanker, Eika Gruppen og Eika Boligkreditt AS. Lokalbankene i Eika Alliansen har blant Norges høyeste kundetilfredshet både for personkunder og bedrifter, og er en drivkraft for vekst og utvikling for sine lokalsamfunn. Nær og personlig kundefølgning og fortsatt lokal tilstedeværelse der kundene er, skiller lokalbankene fra konkurrentene. Eika Gruppen er eid av lokalbankene og utgjør finanskonsernet i Eika Alliansen.

Eika Alliansen er en av de største aktørene i det norske finansmarkedet og viktig for mange norske lokalsamfunn. Alliansen har en million kunder, 3000 medarbeidere, 400 lokalbankkontorer og en samlet forvaltningskapital på over 360 milliarder.

Eika Gruppen består av morselskapet Eika Gruppen AS, Eika Forsikring AS, Eika Kredittbank AS, Eika Kapitalforvaltning AS og Aktiv Eiendomsmedling AS. Det har ikke vært endringer i konsernstrukturen i løpet av 2016.

Bankene i Eika Alliansen er konsernets primære distribusjonskanal.

Konsernets kjernevirksomhet er tjenesteleveranser til lokalbanken og lokalbankens kunder. Eika Gruppen utvikler og leverer løsninger som understøtter stabil og effektiv bankdrift, samt kompetanse som skal sikre videre vekst og utvikling i bankene, lokalsamfunnet og for kundene. Eika Gruppens virksomhet er basert på lokalbankenes naturlige kundegrunnlag, som består av kunder i alle aldersgrupper med et ønske om rådgiving og et helhetlig tilbud fra banken.

Visjon, strategi og kjerneverdier

Eika Gruppens visjon er «**Vi styrker lokalbanken**». Visjonen beskriver ønsket fremtidsutvikling og er retningsgivende for konsernets ressursprioritering. Eika Gruppens primære hensikt er å sikre sterke og omsorgsfulle lokalbanker som en drivkraft for vekst og utvikling for kunden og lokalsamfunnet. Eika Gruppen vil søke å inngå partner-skap eller annet samarbeid der dette bidrar til å sikre lokalbankene brukervennlige og kostnadseffektive løsninger.

Eika Gruppens kjerneverdier er **Profesjonell, Kundeorientert og Lagspiller**. Profesjonell innebærer å være faglig sterk og til enhver tid levere effektivt og med høy kvalitet. Eika Gruppens kundeorientering er å utvikle tjenester og løsninger som er tilpasset lokalbankkundens behov, samt støtte lokalbanken i sin aktive kundeomsorg. Lagspiller er å være tilgjengelig og at medarbeiderens kompetanse blir brukt på tvers av avdelinger. Lagspillere i Eika bidrar også til å spille hverandre gode.

Konsernets kjernevirksomhet er tjenesteleveranser til lokalbanken og lokalbankens kunder. Eika Gruppens forretningsidé er: «å levere helhetlige og konkurransedyktige

finansielle løsninger til lokalbanken, lokalt næringsliv og folk flest. Dette skal oppnås gjennom effektiv drift og nyskaping, kombinert med målrettet kundeorientering».

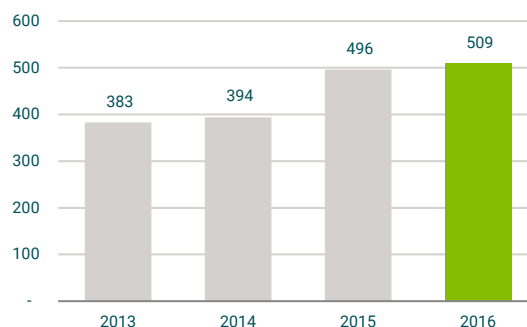
Eika Gruppens strategiske markedsposisjon oppsummeres i formuleringen «**Ved din side**». Med konkurransekraften fra felleskapet i Eika Alliansen skal lokalbankene også i fremtiden være de beste på personlig og aktiv kundeomsorg for folk flest og for lokalt næringsliv. Eika Alliansens lokalbankene skal også fremover, i større grad enn konkurrentene, tilby både gode digitale løsninger og personlig rådgivning når kunden har behov for det.

Redegjørelse for årsregnskapet

I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Eika Gruppen fikk et resultat før skatt på 509 millioner kroner, mot 496 millioner kroner i fjor. Resultatet etter skatt på 394 millioner kroner (354) ga en egenkapitalavkastning på 19,1 prosent (19,2).

Resultat før skatt

Netto driftsinntekter

Konsernets driftsinntekter i 2016 utgjorde 2,7 milliarder kroner (2,5), en økning på 6,9 prosent. Økningen gjennom året fordeler seg på økt rentenetto, økte premieinntekter, økte netto provisjoner samt verdiendring og gevinst/tap på verdipapirer. I inntektene inngår inntektsføring av 35 millioner kroner i andre kvartal fra VISA Norge knyttet til oppgjør ved salg av Visa Europe.

Det har vært en positiv utvikling i konsernets netto renteinntekter gjennom året, hovedsakelig som følge av høyere utlånsvolum og lavere finansieringskostnader. Sammenlignet med fjoråret er økningen på 10,3 prosent.

Netto premieinntekter fra forsikring økte med 3,4 prosent sammenlignet med fjoråret. Porteføljevekst innen flere kundesegmenter sammen med ordinær pris- og indeksregulering har bidratt til denne økningen.

Konsernets provisjonsinntekter var på 457 millioner kroner (413). Det har vært en økning i provisjoner fra reassurandørene og fra forvaltning av investeringsporteføljer. Samtidig har nye regler for formidlingsgebyrer for kort, som trådte i kraft fra 1. september 2016, medført reduserte gebyrinntekter for kortvirksomheten, spesielt i fjerde kvartal.

Alliansebankene er konsernets fremste distributører og deres økte salg medførte økte distributørprovisjoner. Distributørprovisjoner utgjorde 508 millioner kroner (445).

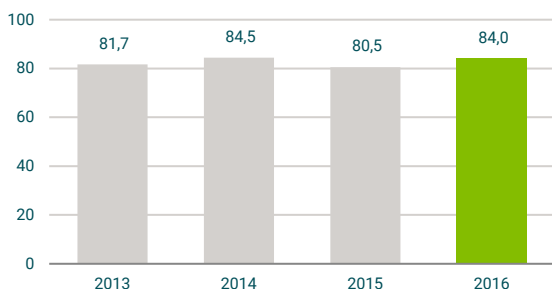
Konsernet hadde et positivt resultat fra verdipapirer på 26 millioner kroner mot et tap på 38 millioner kroner i 2015. Etter en negativ utvikling i første kvartal har de påfølgende kvartalene vist en positiv utvikling for aksjefondene. Kredittspredene har generelt vært fallende gjennom året, noe som har gitt en positiv utvikling for rentepapirene.

Skader, skadefrekvens og avviklingsgevinster

Forsikringsvirksomheten har hatt et moderat nivå på storskader, men noe økt skadefrekvens sammenlignet med 2015. Skadeprosent for egen regning ble 65,6 (64,2).

Avviklingsgevinster for egen regning utgjorde 126 millioner kroner (117). I forbindelse med innføring av Solvens II 1. januar 2016 opp-hørte minstekrav til forsikringstekniske avsetninger. I avviklings-resultatet inngår en gevinst på 24 millioner kroner knyttet til oppløsning av denne.

Combined ratio

Driftskostnader

Konsernets samlede driftskostnader var 854 millioner kroner (744). Kostnadsøkningen har blant annet sammenheng med økning i antall ansatte, hovedsakelig knyttet til utvikling og lansering av nye digitale løsninger, strategiske prosjekter og leveranser til bankene. Videre har flere av virksomhetsområdene hatt høyere kostnader i forbindelse med systemkonverteringer og sanering av tidligere IT-investeringer.

Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordninger ble avviklet med virkning fra 1. juli 2016. Alle ansatte inngår nå i innskuddsordninger. Avviklingen av ytelsesordningene ga en positivt engangseffekt på resultatet med 17 millioner kroner.

Tap på utlån

Tapskostnadene har økt sammenlignet med tidligere perioder, men er fortsatt på et moderat nivå. Økningen har i første rekke sammenheng med høyere avsetninger for mislighold. Tap på utlån var for året totalt 52 millioner kroner (41). Tap i prosent av brutto utlån var 1,3 prosent (1,1) og utgjør et mer normalisert nivå.

Balanseposter

Konsernet samlede forvaltningskapital var ved utgangen av 2016 på 12 milliarder kroner mot 11,5 milliarder kroner ved utgangen av 2015.

Tabellen viser hovedtall fra konsernets balanse.

Beløp i tusen kroner	31.12.2016	31.12.2015
Innskudd i banker og sentralbank	1 549 794	1 406 711
Brutto utlån til kunder	4 048 927	3 834 598
Verdipapirer	4 052 807	4 049 615
Innskudd fra kunder	4 529 076	4 049 614
Forsikringstekniske avsetninger	3 411 577	3 244 597
Ekstern gjeld	1 002 185	1 349 674
Egenkapital	1 952 529	1 861 348
Forvaltningskapital	12 019 868	11 505 357

Brutto utlån til kunder var ved utgangen av året på 4,0 milliarder kroner. Veksten gjennom 2016 var på 214 millioner kroner og fordeler seg på salgspantlån, leasing og kredittkort.

Innskudd fra kunder utgjorde ved utgangen av året 4,5 milliarder kroner. Dette representerer en økning på 479 millioner kroner i løpet av året. Innskuddsdekningen var på 112 prosent (106).

Konsernets samlede verdipapirportefølje var på 4,1 milliarder kroner. Porteføljen består av obligasjoner, rentefond og aksjefond samt strategiske aksjeinvesteringer. Den vesentligste delen av porteføljen er norske rentepapirer med god kredittkvalitet. Ved utgangen av tredje kvartal utgjorde plasseringer i obligasjoner og rentefond 3,6 milliarder kroner.

Konsernet egenkapital er omarbeidet som følge av at kravet om sikkerhetsavsetning for norske skadeforsikringsselskap bortfalt med innføring av Solvens II og ny årsregnskapsforskrift fra januar 2016. Sikkerhetsavsetningen per 31. desember 2015 på 281 millioner kroner, ble overført til annen egenkapital. Finansdepartementet har ikke endelig besluttet skattemessig behandling og på bakgrunn av det er det valgt avsette for en beregnet, utsatt skattekostnad knyttet til den tidligere sikkerhetsavsetningen. Sammenligningstall er omarbeidet.

Likviditet

Konsernets likviditetssituasjon er tilfredsstillende. Likviditetsbehovet er dekket ved en spredning på innlån fra kapitalmarkedet, gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder. Innskudd fra kunder var ved utgangen av 2016 på 4,5 milliarder kroner, som ga en innskudds-dekningen på 112 prosent. Konsernet har balanseført likviditet på 5,4 milliarder kroner bestående av bankinnskudd uten løpetid på 1,5 milliarder kroner, rentepapirer med fast avkastning og verdipapirfond på til sammen 3,9 milliarder kroner. Plasseringene er hovedsakelig i banker med god rating og i instrumenter med lav risiko og høy grad av likviditet, dvs. statspapirer, obligasjoner med fortrinnsrett, kommunepapirer og verdipapirfond.

Eika Gruppen AS

Eika Gruppen AS er morselskapet i finanskonsernet. Ved siden av forvaltning av eierinteresser i datterselskapene består virksomheten av tjenesteleveranser og infrastruktur-løsninger til bankene, samarbeidende selskaper og til datterselskapene. Den vesentligste delen av virksomheten er knyttet til aktiviteter rettet mot bankene.

For 2016 utgjorde netto driftsinntekter 826 millioner kroner (756) og samlede driftskostnader 418 millioner kroner (376). Kostnads-økningen skyldes i hovedsak økt aktivitet rettet mot bankene.

Selskapet hadde ved utgangen 2016 innlån fra kredittinstitusjoner og obligasjonsmarkedet på til sammen 700 millioner kroner. Innlånene fra obligasjonsmarkedet er hovedsakelig benyttet til hybridkapital og til finansiering av Eika Kredittbank. Det forventes at fremtidige låneopptak i større grad vil gjøres direkte av Eika Kredittbank.

Konsernstruktur

Overordnet risiko- og kapitalstyring

Risiko- og kapitalstyring i Eika Gruppen

God risikostyring og kontroll skal sikre at Eika Gruppen til enhver tid er i stand til å identifisere, vurdere, håndtere, overvåke og rapportere risiko som kan hindre oppnåelse av vedtatte mål. Eika Gruppens rammeverk for risikostyring og kontroll definerer konsernets risikovilje og prinsipper for styring av risiko og kapital i konsernet. Effektiv risikostyring er et viktig bidrag for å sikre måloppnåelse og inngår i den løpende styringen og oppfølgingen av virksomheten. Virksomheten i Eika Gruppen er organisert i ulike forretningsområder gjennom datterselskaper. Det enkelte datterselskap er eksponert for ulike risikoer. Konsernet legger vekt på å ha løpende styring og kontroll med hele virksomheten. Konsernets risikopolicyer fastsetter overordnet ramme for konsernets virksomheter.

Internkontroll i konsernet er regulert i sentrale styringsdokumenter og er i hovedsak definert som et linjeansvar. I samsvar med forskrift om risikostyring og internkontroll samt konsernets egne retningslinjer, foretas det en årlig gjennomgang av risikoforhold i virksomhetene. Videre foretas det minst årlige interne kapitalbehovsvurderinger (ICAAP/ORSA) i samsvar med regulatoriske krav. Det utarbeides tiltaksplaner i alle enheter med rapportering til de respektive selskapers styre. Selskapene styrer etter vedtatte risikostrategier, og det er utviklet rutiner og instruksjoner for risikogjennomgang, som skal sikre at all risiko håndteres på en tilfredsstillende måte. Konsernet overvåker jevnlig at risikohåndteringen etterleves og fungerer som forutsatt

gjennom ordinær risiko- og compliance rapportering og konsernsjefens risiko- og compliancekomité. Selskapene i konsernet har etablert risikostyrings- og compliancefunksjoner som løpende overvåker og rapporterer om risikohåndteringen etterleves og fungerer som forutsatt. Eika Gruppen har etablert en uavhengig internrevisjonsfunksjon som utføres av PwC.

Risikostyringsfunksjonen

Formål med risikostyringsfunksjonen er å sikre at selskapets risikostyring blir implementert og gjennomført i henhold til vedtatt ambisjonsnivå, rammeverk for risikostyring og risikopolicyer. Etablering av en risikostyringsfunksjon innebærer at det foreligger en dedikert administrativ enhet med ansvar for å overvåke risikostyringssystemet samt etablere oversikt over de risikoer selskapet er eller kan bli eksponert for.

Risikostyringsfunksjonen skal sikre at alle vesentlige risikoer i virksomheten er identifisert, vurdert, håndtert og rapportert i tråd med relevante policyer og rammer.

Selskapets risikostyringsfunksjon skal være uavhengig av operasjonell virksomhet. Dette innebærer at ansatte som arbeider innenfor risikostyringsfunksjonen ikke kan ha ansvar for å utøve de tjenester eller funksjoner de skal kontrollere.

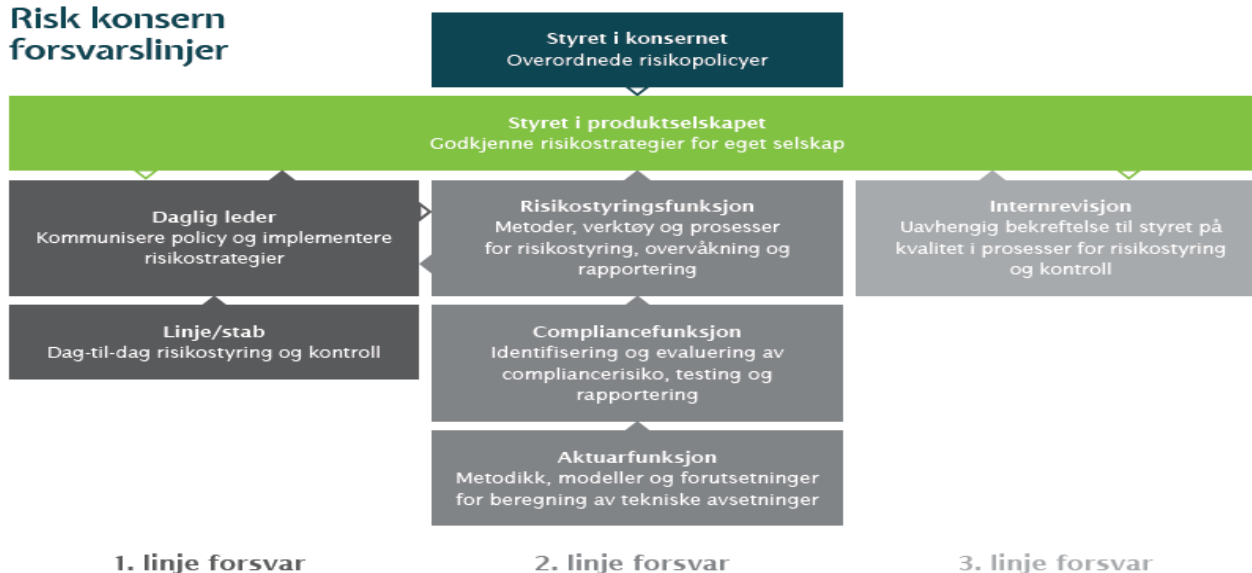
Kravet til uavhengighet anses imidlertid ikke å være til hinder for at samme person kan ha ansvar for både risk- og complianceoppgaver, samt andre arbeidsoppgaver som ikke er innenfor kontrollområdet til risikostyringsfunksjonen. Risikostyringsfunksjonen skal være en uavhengig funksjon med tilstrekkelig kompetanse og ressurser. Funksjonen skal ikke overvåke og rapportere på seg selv eller nærmeste overordnede. Funksjonen skal rapportere til daglig leder og kan rapportere direkte til styret i tilfeller der styret ikke får nødvendig informasjon om vesentlige risikoer via den

alminnelige rapporteringen og varsle styret i tilfeller der identifiserte risikoer påvirker eller kan påvirke virksomheten.

Risk konsern forsvarslinjer

Leder av risikostyringsfunksjonen skal ikke kunne avsettes uten samtykke fra styret. Institusjonen skal sende melding til Finanstilsynet ved skifte av slik leder.

Risk konsern forsvarslinjer

Konsernets risikoeksponering er i all hovedsak relatert til; kreditt-, likviditets-, forsikrings- og operasjonell risiko, herunder juridisk-, omdømme- og compliancerisiko, i tillegg til konsernets overordnede strategisk- og forretningsrisiko.

ICAAP-prosessen

Eika Gruppen driver finansierings- og verdipapirvirksomhet underlagt krav til ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Prosess), samt forsikringsvirksomhet som er underlagt krav til ORSA (Own Risk and Solvency Assessment). Prosessen innebærer vurdering av behov for kapital hensyntatt selskapenes mål, strategi, aktuelle og forventede risikoeksponering, samt gjeldende risikorammer og regulatoriske bestemmelser.

ICAAP/ ORSA prosessen (ICAAP) i Eika Gruppen skjer i tre trinn, der alle involverer aktiv stillingstaking og beslutning i konsernstyret. Foreløpig ICAAP skjer årlig i november og desember basert på regnskapstall per 31. oktober, med statusvurdering på eventuell revidert informasjon per januar. Endelig ICAAP ferdigstilles i mars det påfølgende året. Den foreløpige kapitalbehovsanalysen skal sikre at styret får gitt sine innspill til kapitalmål og -plan, og budsjettert utvikling i forhold til konsernets strategi de neste 3 år. Videre gjennomføres både formelle kapitalbehovsvurderinger, som del av kvartalsvis risikorapport, og ad-hoc vurdering med bakgrunn i strategiske, taktiske, operative og regulatoriske forhold. Hensikten med den endelige ICAAP-prosessen er å evaluere konsernets kapitalisering i forhold til risiko på kort og lengre sikt, herunder overholdelse av de regulatoriske minimumskravene til kapital samt evaluere og fastsette konsernets kapitalmål.

Den årlige prosessen for risikostyring og internkontroll, med tilhørende vurderinger og bekreftelser, gir vesentlig informasjon til Pilar 2-vurderinger knyttet til strategisk-, forretningsmessig-, og operasjonell risiko i ICAAP-prosessen. Dette sammen med strukturerte ICAAP-vurderinger og erfaringer fra løpende risikoovervåkning og -rapportering, compliancerapportering og revisjoner utgjør sentrale deler av konsernets samlede styring og kontroll.

Vurderingene og beregningene som er gjort tar utgangspunkt i regnskapet for 2016, budsjett for 2017, samt prognoser for 2018 og 2019. Analysen som fremkommer benyttes som grunnlag for kapitalplanlegging og vurdering av om kapitalen i konsernet er forsvarlig i forhold til risiko. Konsernets ICAAP er en konsolidert risikovurdering opp mot konsernets kapitalsituasjon og kapitalbehov.

Overordnede mål og kapitalstrategi

Risikovilje

Eika Gruppen skal ta kalkulererte risikoer, følge opp og styre disse for å nå vedtatte mål og krav til avkastning definert av ledelsen, styret og aksjonærene. Riktig balansering av risiko og avkastning gir økt verdi og bidrar til effektiv kapitalbruk samt gevinstrealisering og måloppnåelse. Risikovilje er et uttrykk for den risiko konsernet er villig til å akseptere i gjennomføring av strategi for oppnåelse av vedtatte mål.

Konsernstyret og styrene i datterselskapene skal ha en aktiv rolle i fastsettelse av selskapenes risikovilje. Dette innebærer forståelse av risikoen, risikoens påvirkning på kapital og lønnsomhet, klare rammer for hva som er ønsket risiko samt klare føringer og krav til oppfølging, overvåkning og rapportering. Samlet risikovilje for Eika Gruppen fremgår av tabellen under:

Eika Gruppen	Risikovilje
Kredittrisiko	Moderat
Markedsrisiko	Moderat
Operasjonell risiko	Moderat
Renterisiko	Moderat
Forsikringsrisiko	Moderat
Strategisk risiko	Moderat
Eierrisiko	Moderat

Finansielle målsettinger

Eika Gruppens finansielle målsetting er å oppnå resultater som over tid gir en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av aksjeutbytte og verdiøkning. Styrets mål er at utbytte Konsernet skal ha en markeds- og konkurransedyktig avkastning på egenkapitalen.

Kapitalmål

Det forventes at konsernet må etablere kapitalmål etter konglomeratreglene. I konglomeratreglene ses samlet kapitalkrav og tapspotensial opp mot tilgjengelig bufferkapital hvor ratioen minst skal tilsvare en bufferkapitalratio over 100 prosent. Konsernet vil etablere nye kapitalmål i tråd med dette når nivåer og innretning er endelig kjent. Inntil endelig avklaring vil konsernet benytte kjente mål for kapitalstørrelser uttrykt ved ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og ansvarlig kapitaldekning.

På bakgrunn av en helhetsvurdering av samlet risikonivå i gjennomført ICAAP, regulatoriske minimumskrav og kombinerte bufferkrav etter CRD IV, pilar 2-krav, markedskrav samt økonomisk usikkerhet økte konsernet kapitalmålene. Det foreslås videre at konsernet øker kapitalmålene i tråd med økte regulatoriske krav etter CRD IV. Målet for ren kjernekapital er dermed 15,0 prosent, kjernekapital 16,5 prosent og ansvarlig kapital 18,5 prosent, økende til 15,5 prosent ren kjernekapitaldekning per 31.12.2017.

Kapitalmål	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
Ren kjernekapitaldekning	15,0 %	15,5 %	15,5 %	15,5 %
Kjernekapitaldekning	16,5 %	17,0 %	17,0 %	17,0 %
Kapitaldekning	18,5 %	19,0 %	19,0 %	19,0 %
Uvektet kjernekapitaldekning	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

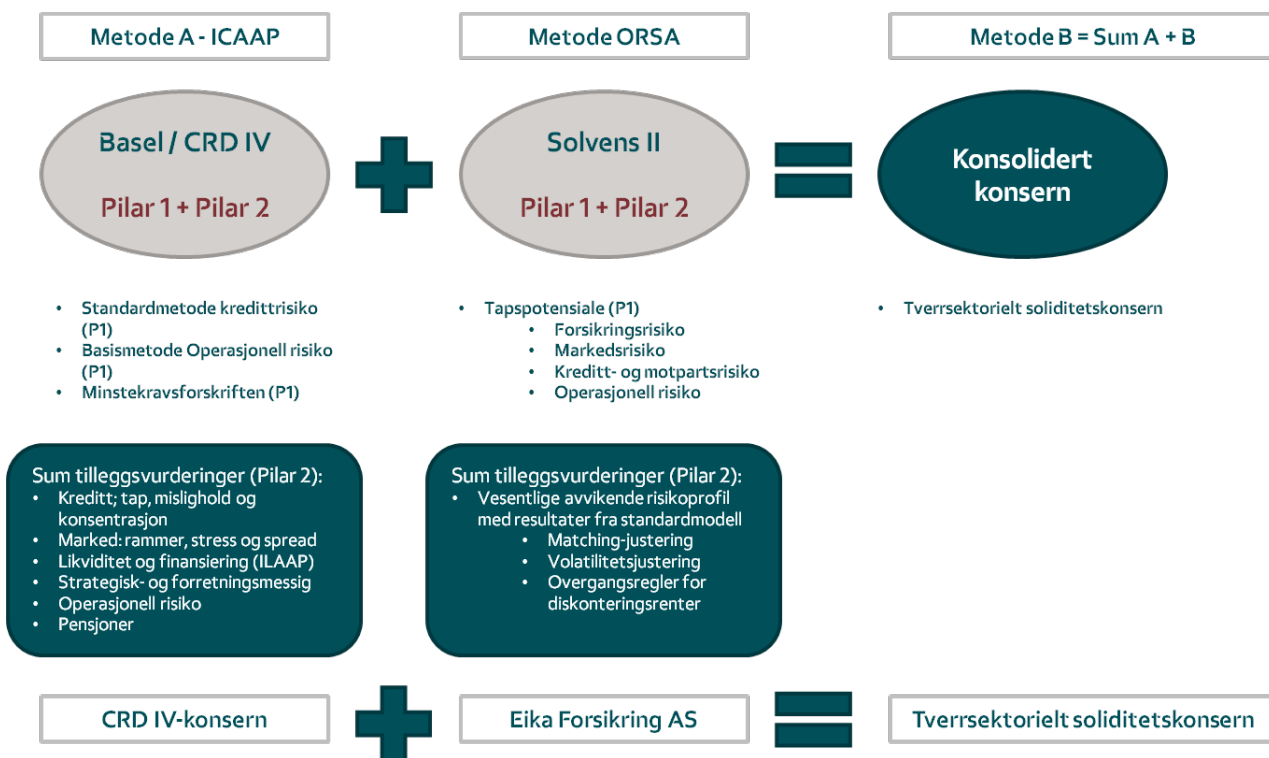
til aksjonærene skal utgjøre mellom 50-70 prosent av konsernets resultat etter skatt, hensyntatt kapitalstørrelsen.

Metodikk for vurdering av samlet kapitalbehov

Kapitalkrav i henhold til pilar 1 og pilar 2

Konsernets tilnæringsmetoder er illustrert under. Primærvurderingene i ICAAP er knyttet til gjeldende CRR/CRD IV (Basel og bankregler), samt tilhørende sektorspesifikke konsolideringsregler, for CRD IV-konsernet med fradrag av forsikringsvirksomheten (CRD IV-konsernet – metode A). Primærvurderingen i ICAAP legger til grunn at morselskapet Eika Gruppen AS er klassifisert som finansieringsvirksomhet, og følger kapitalkravsforskriften og finansforetaksloven i tråd med dagens regler. Ved evaluering av kapitalbehov legges det derfor vekt på ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital hvor kjernekapitalkravene skal sikre going concern, mens kravene til ansvarlig kapital skal sikre kreditorene.

Videre skal konsernet vise samlet kapital og soliditet hvor forsikringsvirksomheten inngår etter Solvens II-regler. For hvert beregningsgrunnlag anvendes de beregningsmåtene og soliditetskravene som gjelder for de enkelte virksomhetsområdene med tillegg av bufferkrav for verdipapirforetaksvirksomheten. Denne samlede konsolideringen (samlet metode A og metode ORSA) av kapital og soliditet vises etter konglomeratreglene for Eika Gruppen som en tversektoriell finansiell gruppe og betegnes metode B.

Primærvurdering, Baseltilnærming – Metode A

Konsernets ICAAP og tilhørende konsoliderte kapital- og soliditetskrav, beregnes og utarbeides med utgangspunkt i Finansforetaksloven kapittel 14, samt tilhørende forskrifter. Eika Gruppen foretar konsolidering av henholdsvis bank- og finansieringsforetaksvirksomhet, verdipapirforetaksvirksomhet i et delkonsern, CRD IV-konsernet, som er underlagt bank- og kapitaldekningsregler. Primærvurderingene i ICAAP er knyttet til gjeldende CRR/CRD IV (Basel og bankregler), samt tilhørende sektorspesifikke konsolideringsregler, for CRD IV-konsernet med fradrag av forsikringsvirksomheten (CRD IV-konsernet – metode A).

Øvrige risikoelementer hensyntas gjennom tilleggsvurderinger knyttet til kapitalbehov for pilar 2 risikoer. Ved vurderingen av risikokategorier og samlet risikoeksponering tas det i pilar 2-vurderingen, utover kreditt- og operasjonell risiko, hensyn til likviditets- og finansieringsrisiko, markeds- og valutarisiko, renterisiko, systemrisiko, pensjonsrisiko, forsikringsrisiko samt strategisk- og forretningsmessig risiko. Tilleggsvurderingene i pilar 2 baserer seg på standardmetodikk der hvor det er tilgjengelig. Eksempelvis benyttes Finanstilsynets risikobaserte tilnærminger og forutsetninger for kreditt- og markedsrisiko. Samlet ICAAP-behov fremkommer som en samlet vurdering av minstestrevet til pilar 1, kombinerte bufferkrav og pilar 2-risikoer. Summen av disse utgjør det totale ICAAP-kapitalbehovet.

Konsolidering av Basel og Solvens II – Metode B

Konsernets ICAAP hensyntar videre tilleggsvurderinger basert på Solvens II og ORSA-krav for forsikringsvirksomheten i konsernet i tråd med konglomeratreglene (tversektoriell finansiell gruppe). Eika Gruppen AS foretar da en konsolidering av CRD IV-virksomheten med Solvens II og forsikringsvirksomheten (Tverrekspektivt soliditetskonsern – metode B).

Solvens II-regimet trådte i kraft 1. januar 2016. Dette innebærer at solvensmarginregelverket, kapitaldekningsregelverket og regelverk om minstestrevet til ansvarlig kapital i utgangspunktet er utviklet for forsikringselskaper på solo-nivå.

Solvens II standardmetode bygger på et verdsettelsesregime hvor forsikringstekniske avsetninger skal neddiskonteres og inngår i beregning av solvenskravet sammen med markeds-, kreditt- og motparts- og operasjonell risiko og vurderes opp mot tilgjengelig bufferkapital som minst skal utgjøre 100 prosent av solvenskapitalkravet. I denne bufferkapitalen inngår fortsatt naturskadefondet som egenkapital og sikkerhetsfondet er omklassifisert til egenkapital. Garantifondet inngår ikke lenger i egenkapitalen og behandles beregningsmessig som en forpliktelse. Skattemessige konsekvenser fra omklassifisering av sikkerhetsfondet er uavklart under både Solvens II og skatteregler. Inntil videre holdes det regnskapsmessig en buffer for denne potensielt latente skatten.

Eika Gruppen er definert som tversektoriell finansiell gruppe som innebærer at det skal foretas konsolidering av henholdsvis bank- og finansieringsforetaksvirksomhet, verdipapirforetaksvirksomhet og forsikringsvirksomhet. Konsernet omfattes dermed av særlige bestemmelser for det konsoliderte kapitalkravet hvor summen av ansvarlig kapital for kredittinstitusjonsvirksomheten og verdipapirforetaksvirksomheten og ansvarlig kapital for forsikringsvirksomheten, begge beregnet på konsolidert basis, skal være tilstrekkelig til å dekke summen av sektorkravene.

Eika Gruppen skal dermed foreta konsolidering av henholdsvis bank- og finansieringsforetaksvirksomhet, verdipapirforetaksvirksomhet i et delkonsern, CRD IV-konsernet, med tillegg av forsikringsvirksomhet, Solvens II

virksomhet, hvor samlet konsolidering vises etter konglomeratreglene. Første rapportering etter nye regler var 30.06.2016. For hvert beregningsgrunnlag anvendes de beregningsmåtene og soliditetskravene som gjelder for de enkelte virksomhetsområdene. Denne sektorspesifikke konsolidering er basert på kronebeløp av kapitalkravene som gjelder fra virksomhet underlagt CRD IV-regler og virksomhet underlagt Solvens II regler samt tilhørende sektorspesifikk ansvarlig kapital. Regnskapsreglene for konsolidering skal legges til grunn for oppstillingen som skal vises summen av ansvarlig kapital i forhold til summen av sektorspesifikke kapitalkrav. Administrasjonen har gjennom dialogen med Finanstilsynet erfart at det ikke er fastsatt eksplisitte krav for hvor høy denne bufferkapitalratioen skal være. Inntil videre er kravet slik at den skal minst være 100 prosent.

Forskriftene har videre regler som til en viss grad begrenser muligheten for å oppfylle det samlede, konsoliderte kapitalkravet med visse typer sektorspesifikk ansvarlig kapital. Ved beregning av ansvarlig kapital på konsolidert basis skal det etter forskriften tas hensyn til faktiske begrensninger i muligheten for å overføre og gjøre kapitalen disponibel på tvers av sektorene og foretakene i gruppen. Finanstilsynet bekreftet i møte 19. april 2016 at disse reglene, som er bygget på en supplerende kommisjonsforordningen om finansielle konglomerater, fremstår som uklare og lite veiledende i hvordan de skal tolkes.

Krav til kapitalbuffer utover minimumskrav

Det følger av Finanstilsynets rundskriv 12/2016 at institusjonene skal ha en ren kjernekapitaldekning som overstiger regulatoriske minimumskrav inklusiv bufferkrav og pilar 2 kapitalbehov. Denne skal være stor nok til å ivareta institusjonens risikoeksponering både etter pilar 1 minstestrevet, kombinerte bufferkrav og pilar 2 risikovurderinger, vurdert med utgangspunkt i Finanstilsynets metodikk for risikobasert tilsyn og SREP. ICAAP prosessen skal vurdere og dokumentere dette kapitalbehovet. ICAAP prosessen foretar videre stresstester som anslår konsekvenser for selskapene og konsernet for å sikre at beregnet kapitalbehov står i forhold til risikoen. Krav til å ha en ICAAP prosess og en strategi for opprettholdelse av kapitalnivå gjelder på konsolidert nivå.

Bufferkravene i CRD IV-direktivet er bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for globalt systemviktige institusjoner (G-SII), buffer for andre systemviktige institusjoner (O-SII) og motsyklisk kapitalbuffer.

- Kapitalbevaringsbufferen skal kunne dekke tap og sikre at kapitalen ikke faller under minimumskravet i kraftige nedgangsperioder.
- Den motsykliske bufferen skal beskytte bankene mot store tap etter perioder med sterk kredittvekst.
- Systemrisikobufferen pålegges alle, enkelte eller grupper av institusjoner for å dempe langsiktig ikke-syklisk system- eller makrorisiko.
- Bufferne for systemviktige institusjoner skal redusere sannsynligheten for vanskeligheter for slike institusjoner hvor en avvikling kan medføre finansiell ustabilitet og betydelige forstyrrelser i realøkonomien.

Krav til kombinerte kapitalbuffer gir kapitalkrav utover pilar 1-minstestrevet. Finanstilsynet krever nå at eventuelle pilar 2-kapitalbehov, i tillegg til de kombinerte bufferkravene, skal dekkes av ren kjernekapital. Finanstilsynet opplyser at EBA fortsatt arbeider med en veiledning knyttet til standardiserte forutsetninger og beregninger av pilar 2 men denne er på vurderingstidspunktet ikke kjent. Administrasjonen vil tilpasse forståelse og bruk av bufferne i tråd med EBAs eventuelle retningslinje når denne måtte foreligge.

Pilar 2-risikoer

Finanstilsynet publiserte 27. juni 2016 rundskriv (oppdatering av rundskriv datert 14. august 2015) vedrørende Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov (SREP). Rundskrivet beskriver de viktigste elementene i Finanstilsynets metoder for å vurdere risikonivå og kapitalbehov i norske banker og finansieringsselskap. Inntil EBA gir sine anbefalinger vil rundskrivet være førende for Finanstilsynets SREP. Videre beskriver rundskrivet krav til ICAAP-prosessen og innhold i risiko- og kapitalvurderingene i ICAAP. Formålet med rundskrivet er å skape økt transparens ved å beskrive Finanstilsynets metode.

De mest vesentlige endringene fra fjorårets rundskriv:

- Det er estimert en markant økning i pilar 2-kravet knyttet til kredittrisiko
- Finanstilsynet fastsetter et bindende pilar 2-krav for hver bank ved pålegg, kravene blir offentliggjort.
- Planleggingsbufferen på inntil 2,5 prosent er tatt ut av dokumentet.
- Finanstilsynet forventer at bankene har et kapitalmål og en faktisk kapitaldekning som overstiger summen av pilar 1-krav, samlede buffer-krav og pilar 2-krav med god margin.
- Det nevnes ikke et eksplisitt krav om å gjennomføre omvendt stresstest.
- Finanstilsynet har videre gjort endringer i noen av metodene for beregning av pilar 2-påslag for kredittrisiko:
 - Ny beregningsmodeller for individuell konsentrasjon
 - Ny beregningsmodell for konsentrasjon mot bransjer
 - Modell for å beregne høy utlånsvekst
 - Modell for å beregne avvikende porteføljekvalitet basert på SEBRA modellen
 - Ny beregning av økning i trekk på ubenyttede rammer på 10 prosent
- Presisering knyttet til vurdering og beregning av mulig kapitalbehov av mulig pilar 2-tillegg for markedsrisiko:
 - Selskapene kan benytte faktisk eksponering istedenfor rammer knyttet til beregning av spreadrisiko i bankporteføljen. For beregning av renterisiko legger Finanstilsynet til grunn selskapenes risikoramme.
 - Selskapene kan legge til grunn skyggerating i beregning av spreadrisiko inntil videre.
 - Selskaper tolker det slik at det for beregning av markedsrisiko legges til grunn at fradraget for pilar 1 inkluderer kombinerte bufferkrav, dvs. at fradraget per 01.07.16 vil være 11,5 prosent
 - Selskapene skal gjøre en kvalitativ vurdering av konsentrasjon og likviditet

For forsikringsvirksomheten er det Solvens II og forutsetninger under standardmetoden som avgjør om det skal beregnes et kapitalkravstillegg. Kapitalkravstilleggene kan kun pålegges av Finanstilsynet dersom selskapets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i beregning av solvenskapitalkravet ellers selskapets system for styring og kontroll avviker vesentlig fra gjeldende krav. Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 8 inneholder en tilføyelse til Solvens II-direktivets regler om kapitalkravstillegg, jf. artikkel 37 nr. 1 bokstav d. Denne bestemmelsen fastsetter at forsikringsforetaket kan pålegges kapitalkravstillegg i tilfeller

der foretaket anvender matching-justeringen, volatilitetsjusteringen eller benytter overgangsregler for diskonteringsrenten (rentekurven) eller forsikringstekniske avsetninger, og foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra de forutsetninger som ligger til grunn for disse justeringer eller overgangsregler. Eventuelle avvik i modellmessige forutsetninger er gjenstand for vurderinger av selskapets aktuar. Selskapet anser de overordnede forutsetningene i standardmodellen for beregning av forsikringsrisikoen til å samsvare med selskapets faktiske risikoprofil.

Beregnet kapitalkrav og kapitalbehov

Eika Gruppen har valgt standardmetoden for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko og basismetoden for beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko for bank-/finansieringsvirksomheten og forvaltningsvirksomheten. Dette innebærer at beregningen av kapitalkrav for disse risikoene følger kapitalkravforskriftens kategorier og vektingsregler. Ved beregning av kreditt- og motpartsrisiko for forsikringsvirksomheten standardmetode Solvens II. Konsernets plasseringer av overskuddslikviditet følger definisjon for ordinær bankportefølje og rapporteres dermed som del av vanlig kapitaldekningsrapportering etter standardmetoden for kredittrisiko. Ved vurderingen av risiko og samlet risikoeksponering tas det, utover kreditt- og operasjonell risiko, hensyn til pilar 2-risikoene; likviditets- og finansieringsrisiko, markeds- og valutarisiko, renterisiko, systemrisiko, forsikringsrisiko samt strategisk- og forretningsmessig risiko. ICAAP behov fremkommer dermed som en samlet vurdering av pilar 1-minstekravet og pilar 2-risikoer. Summen av disse utgjør ICAAP behovet.

Kapitaldekning

Eika Gruppen er definert som tverrsektoriell finansiell gruppe. Det innebærer at det skal foretas konsolidering av henholdsvis bank-/finansieringsforetaksvirksomheten, verdipapirforetaksvirksomheten og forsikringsvirksomheten, der det for hvert beregningsgrunnlag anvendes de beregningsmåtene og soliditetskravene som gjelder for de enkelte virksomhetsområdene. Konsernet rapporterer kapital- og soliditetskrav både i kapitaldekningsrapport (COREP), eksklusive forsikringsvirksomheten og i soliditetsrapportering for tverrsektoriell finansiell gruppe. Beregningene og rapporteringen på tverrsektoriell basis, (jfr. konsolideringsforskriftens bestemmelser for konsern som er tverrsektoriell finansiell gruppe), vil dermed være grunnlaget for konsernets kapitalstyring- og planlegging, offentliggjøring og anvendelse i forbindelse med både pilar 3-rapportering og finansiell rapportering (års- og kvartalsrapporter).

Som følge av tilpasning til CRD IV er reglene endret slik at det ikke lenger skal gjøres fradrag i ansvarlig kapital for utsatt skatt som skyldes midlertidige forskjeller. Videre er det innført fradrag i ren kjernekapital for vesentlige investeringer i finansiell sektor, dvs. investeringer hvor eierandelen overstiger 10 prosent. Ved beregning av kapitaldekning skal det gjøres fradrag for investeringer som oversiger 10 prosent av egen ren kjernekapital før regulatoriske justeringer.

Nedenfor følger oppstillingen av kapital – og soliditetsdekning, som rapport i Eika Gruppens noter til årsregnskapet per 31. desember 2016:

Beløp i tusen kroner	Morselskap		Delkonsern CRD IV	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Aksjekapital	24 225	24 225	24 225	24 225
Overkurs	817 814	817 814	817 814	817 814
Annen egenkapital	403 735	384 108	464 573	374 391
Sum egenkapital	1 245 774	1 226 147	1 306 612	1 216 430
Immaterielle eiendeler	(1 721)	(3 055)	(54 670)	(40 594)
Utsatt skattefordel som ikke skyldes midlertidige forskjeller	-	-	(12)	(12)
Sum ren kjernekapital før regulatoriske justeringer	1 244 053	1 223 092	1 251 930	1 175 824
Innskudd av ansvarlig kapital i forsikringsvirksomheten	-	-	(268 915)	-
Fradrag for vesentlige investeringer i finansiell sektor	-	(40 342)	-	(45 069)
Ren kjernekapital	1 244 053	1 182 750	983 015	1 130 755
Annen godkjent kjernekapital - fondsobligasjon	100 000	100 000	100 000	100 000
Kjernekapital	1 344 053	1 282 750	1 083 015	1 230 755
Tilleggskapital - ansvarlig lån	125 000	125 000	125 000	125 000
Ansvarlig kapital	1 469 053	1 407 750	1 208 015	1 355 755
Vektet beregningsgrunnlag kreditt risiko	2 057 067	2 193 558	4 824 296	4 898 575
Vektet beregningsgrunnlag operasjonell risiko	532 487	482 364	1 373 291	1 208 155
Sum vektet beregningsgrunnlag	2 589 554	2 675 922	6 197 587	6 106 730
Kapitalkrav tilsvarende 8 % av beregningsgrunnlag	207 164	214 074	495 807	488 538
Kapitalbevaringsbuffer (2,5 %)	64 739	66 898	154 940	152 668
Systemrisikobuffer (3,0 %)	77 687	80 278	185 928	183 202
Motsyklisk buffer (1,5 % fra 30. juni 2016)	38 843	26 759	92 964	61 067
Kombinerte bufferkrav	181 269	173 935	433 831	396 937
Ren kjernekapitaldekning	48,0 %	44,2 %	15,9 %	18,5 %
Kjernekapitaldekning	51,9 %	47,9 %	17,5 %	20,2 %
Ansvarlig kapitaldekning	56,7 %	52,6 %	19,5 %	22,2 %
Overskudd av ansvarlig kapital	1 080 620	1 019 741	278 377	470 279

Delkonsern underlagt baselregulering, består av morselskapet og datterselskapene Eika Kredittdbank, Eika Kapitalforvaltning og Aktiv Eiendomsmebling

Nye regler fra 2016 gjør at tallene ikke er direkte sammenlignbare

Tabellen under viser kapital og soliditet i det tverrsektorielle soliditetskonsernet, samt for selskapene som inngår i CRD IV-konsernet:

Beløp i tusen kroner	31.12.2016	30.06.2016
Kapitalkrav for CRD IV-foretakene	882 691	793 589
Solvenskapitalkrav for forsikringsdelen av gruppen	793 356	760 342
Netto ansvarlig kapital i gruppen	2 312 040	2 259 447
Overskudd av ansvarlig kapital	635 993	705 516

Kapitaldekning per 31.12.2016	Eika Gruppen AS	Eika Kredittdbank	Eika Kapitalforvaltning	Sum CRD IV konsern
Ren kjernekapital	1 244 053	673 609	28 194	983 015
Kjernekapital	1 344 053	723 609	28 194	1 083 015
Ansvarlig kapital	1 469 053	813 609	28 194	1 208 015
Samlet beregningsgrunnlag	2 589 554	4 288 329	317 555	6 197 587
Ren kjernekapitaldekning	48,0 %	15,7 %	12,5 %	15,9 %
Kjernekapitaldekning	51,9 %	16,9 %	12,5 %	17,5 %
Kapitaldekning	56,7 %	19,0 %	12,5 %	19,5 %

Kreditt- og motpartsrisiko

Kreditt- og motpartsrisiko er risiko for tap som skyldes at kunder og motparter ikke kan møte sine betalingsforpliktelser. Risikoen avhenger av blant annet fordringens størrelse, tid til forfall, sannsynlighet for mislighold og eventuelle sikkerhetens

verdi. Kreditttap kan også oppstå som følge av operasjonelle feil. Konsernet kan ha inntil moderat kredittisiko.

Risikovurderinger knyttet til kapitalbehov

Kredittisiko i konsernet stammer hovedsakelig fra finansieringsvirksomheten og forsikringsvirksomheten gjennom motpartsrisiko. Konsernets kredittisiko er

hovedsakelig relatert til konsernets balanseførte poster. De vesentlige postene utgjøres av utestående engasjementer innen leasing, salgspantlån og kredittkortgjeld, fordringer på kredittinstitusjoner og plasseringer i verdipapirer. Konsernet har videre en enkelt, vesentlig investering, gjennom morselskapet Eika Gruppen.

Eika Gruppen benytter standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kreditt risiko. Kapitalkravet (pilar 1, etter metode A) er beregnet til 386 millioner kroner per 31. desember 2016.

Relevante engasjementskategorier

Regelverket etter kapitalkravsforskriften og konsolideringsbestemmelsene innebærer følgende vektete beregningsgrunnlag av betydning for kreditt risikoen i Eika Gruppen per 31. desember 2016:

Standardmetoden (SA)	31.12.2016
Stater og sentralbanker	-
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	203 875
Offentlige foretak	327
Multilaterale utviklingsbanker	-
Internasjonale organisasjoner	-
Institusjoner	306 873
Foretak	820 826
Massemarkedsengasjementer	2 589 396
Engasjementer med pantessikkerhet i eiendom	-
Forfalte engasjementer	193 419
Høyrisikoengasjementer	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	12 985
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	-
Andeler i verdipapirfond	99 760
Egenkapitalposisjoner	479 053
Øvrige engasjementer	117 782
Sum kreditt risiko	4 824 296

For leasing- og låneengasjementer i Eika Kredittbank risikoklassifiseres alle engasjementer basert på kundens kredittverdighet og objektets sikkerhet. Kredittvirksomheten har utarbeidet kundetilpassede scoringsmodeller for å fange opp kundenes risiko og betjeningsevne. Virksomheten foretar løpende nedskrivninger for å ta høyde for forventede tap. Modellen for gruppenedskrivning for leasing og lån bygger på løpende scoring av porteføljen for å finne konkurssannsynligheter, forventet mislighold og estimert restverdi på objektene. De individuelle nedskrivningene i finansieringsvirksomheten vurderes gjennom året og er et resultat av fortløpende vurdering av risiko knyttet til enkeltengasjementer. Kredittkortvirksomheten har videre en modell for gruppenedskrivning som baserer seg på faktisk mislighold og erfaringer om løsningsgrad. Vektingsregler av betydning for kreditt risikoen i Eika Kredittbank fremgår under;

- Alt utlån på kredittkort samt en betydelig del av porteføljen på lån og leasing kan klassifiseres som massemarked. Engasjement som klassifiseres som massemarked vektet 75 prosent.
- Utlån til foretak som ikke kan klassifiseres som massemarked vektet 100 prosent.
- Risikovekt på utlån til institusjoner varierer fra 20-150 prosent, og avhenger av institusjonens rating og løpetid på engasjement. De fleste engasjementene til selskapet vektet 20 prosent.
- Kommuner og offentlig eide foretak vektet 0-20 prosent.
- Forfalt engasjement vektet 150 prosent.
- Porteføljen til forvaltning vektet etter motpart. Vekt varierer mellom 0 og 50 prosent.

- Ubenyttede rammer på kredittkort vektet som massemarked og har en konverteringsfaktor på 0 prosent.
- Saker i pipeline (lånetilsagn) vektet som massemarked med en konverteringsfaktor på 20 prosent.
- Immaterielle eiendeler som ikke er trukket ut av ansvarlig kapital vektet 250 prosent.
- Øvrige eiendeler vektet 100 prosent.

Motpartsrisiko

Tabellen under viser fordeling av reassurandører etter ratingklasse per 31. desember 2016:

Ratingklasse	
AA	4 %
AA-	88 %
A+	1 %
A	3 %
A-	3 %
Sum	100 %

Konsernet er eksponert for motpartsrisiko gjennom forvaltning av overskuddslikviditet og plassering i verdipapirer. Eksponeringen begrenses gjennom fastsatte plasseringsrammer som løpende overvåkes. Innskudd i banker og sentralbanken utgjorde 13 prosent av konsernets balanse ved årsskiftet. Av bankinnskuddene på 1,5 milliarder kroner var 100 prosent plassert i banker med rating A- eller bedre. Kreditt- og motpartsrisiko ved plasseringer i verdipapirer begrenses gjennom fastsatte investeringsrammer. Ved utgangen av året gjorde plasseringer i verdipapirer 3,6 mrd. Oversikt over plassering i obligasjoner og verdipapirfond per 31. desember 2016 fordelt på ratingklasse følger av tabellen under.

Ratingklasse	Balanseført verdi	Andel av
AAA	920 035	25 %
AA+	577 657	16 %
AA	10 351	0 %
AA-	111 258	3 %
A+	141 789	4 %
A	65 822	2 %
A-	584 579	16 %
BBB+	979 849	27 %
BBB	86 210	2 %
BBB-	10 001	0 %
BB+	138 723	4 %
Sum	3 626 275	94 %

Konsentrasjonsrisiko

Beregning og vurdering av konsentrasjonsrisiko tar utgangspunkt i samlet eksponering mot en enkelt motpart, på tvers av geografi og bransjer. Konsernet vurderer også konsentrasjonsrisiko under markedsrisiko. Dette beskrives under avsnittet om markedsrisiko. Bransjemessig spredning på låne- og leasingporteføljen (BM) per 31. desember 2016 følger av tabellen under.

Konsernet er gjennom Eika Kredittbank eksponert mot en rekke bransjer, men har vesentlig eksponering mot bygg- og anleggsbransjen, transportbransjen, og mot jord-, skogbruk og fiske. I overkant av 70 prosent av utlånsporteføljen for BM er rettet mot disse bransjene. Kredittkortutlån og salgspantlån er rettet mot privatpersoner med privat betalingsansvar og ikke mot spesifikke bransjer.

Næringskoder ORBOF	Næringer	Brutto utlån 31.12.2016	Andel
0	Ukjent/ufordelt	14 778	1 %
11	Jordbruk og tilknyttede tjenester	173 010	13 %
12	Skogbruk og tilknyttede tjenester	36 764	3 %
13	Fiske og Fangst	8 598	1 %
14	Akvakultur	20 045	1 %
19	Bergverksdrift og utvinning	22 689	2 %
22	Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	-	0 %
23	Utvinning av råolje og naturgass	-	0 %
25	Industri	117 405	9 %
33	Bygging av skip og båter	361	0 %
35	El-, gass-, damp-, og varmtvannsforsyning	12 275	1 %
36	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	14 116	1 %
41	Utvikling av byggeprosjekter	8 044	1 %
43	Bygge- og anleggsvirksomhet ellers	348 413	26 %
45	Varehandel, reparasjon av motorvogner	86 335	6 %
49	Utenriks sjøfart og rørtransport	2 797	0 %
53	Transport ellers og lagring	288 245	21 %
55	Overnattings- og serveringsvirksomhet	19 039	1 %
63	Informasjon og kommunikasjon	2 001	0 %
68	Omsetning og drift av fast eiendom	32 635	2 %
73	Faglig og finansiell tjenesteyting	31 656	2 %
83	Forretningsmessig tjenesteyting	77 377	6 %
93	Tjenesteytende næringer ellers	34 054	3 %
Totalsum		1 350 637	100 %

Den totale kredittkort-, låne- og leasingorteføljens (BM og PM) geografiske eksponering er godt spredt over landet, dog er rundt 45 prosent av porteføljen er konsentrert i fylkene Oslo, Østfold og Sør-Trøndelag. Den geografiske eksponeringen på låne- og leasingporteføljen er vist i tabellen under.

Selskapets portefølje er godt geografisk diversifisert og det kreves ingen påslag på risiko i Pilar 1. Selskapet har heller ingen konsentrasjonsrisiko knyttet opp mot enkeltkunder. Selskapet kan være eksponert mot konsentrasjonsrisiko knyttet til enkelte bransjer på låne- og leasingporteføljen til bedriftsmarkedet.

Fylke	PM salgspant	BM	Kredittkort	Sum	Andel
Østfold	80 658	186 944	161 712	429 314	11 %
Akershus	97 004	122 510	261 144	480 658	12 %
Oslo	42 055	31 319	170 911	244 285	6 %
Hedmark	42 816	51 642	85 738	180 195	4 %
Oppland	23 964	49 596	74 366	147 927	4 %
Buskerud	42 480	91 386	98 911	232 777	6 %
Vestfold	24 403	50 271	54 812	129 485	3 %
Telemark	52 145	66 487	131 109	249 741	6 %
Aust Agder	15 494	20 245	56 134	91 874	2 %
Vest Agder	12 478	8 136	42 464	63 078	2 %
Rogaland	50 700	98 257	168 022	316 978	8 %
Hordaland	16 481	5 951	81 201	103 634	3 %
Sogn og Fjordane	8 044	19 330	27 564	54 938	1 %
Møre og Romsdal	28 707	81 850	101 437	211 994	5 %
Sør Trøndelag	78 330	323 221	252 671	654 223	16 %
Nord Trøndelag	43 185	119 823	78 424	241 432	6 %
Nordland	27 067	10 216	75 036	112 319	3 %
Troms	14 922	13 078	38 852	66 852	2 %
Finnmark	1 291	417	8 209	9 917	0 %
Svalbard	362	-	22	384	0 %
Annet/ufordelt	2 849	8 790	15 283	26 922	1 %
Sum	705 435	1 359 470	1 984 023	4 048 928	100 %

Utlån til kunder

Utlån og leiefinansieringsavtaler er vurdert i henhold til Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner gitt av Finanstilsynet.

Utlån måles ved førstegangs balanseføring til virkelig verdi. Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rentes metode. Leiefinansiering (finansiell leasing) behandles regnskapsmessig som utlån. Kontrakter avskrives over leieperioden til forventet restverdi. Rentedelen

av leaseleien føres som renteinntekt, mens avdragsdelen reduserer utlånet. Skattemessig avskrives leaseleieeiendelene etter saldometoden. Gevinster ved salg av leaseleieeiendeler føres som leiefinansieringsinntekter under renter og lignende inntekter.

I tabellen under fremgår samlet utlån og nedskrivninger i konsernet per 31. desember 2016.

	31.12.2016	31.12.2015
Nedbetalingslån	832 136	735 920
Leiefinansieringsavtaler	1 232 768	1 184 508
Brukskreditter	1 984 023	1 914 170
Utlån før spesifiserte og uspesifiserte nedskrivninger	4 048 927	3 834 598
Individuelle nedskrivninger	13 732	10 001
Gruppevise nedskrivninger	44 064	37 977
Netto utlån til kunder	3 991 131	3 786 620

Individuelle nedskrivninger foretas på misligholdte og tapsutsatte engasjementer når det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Et engasjement regnes som misligholdt når betaling er mer enn 90 dager forsinket og forsinkelsen ikke skyldes tilfeldige forhold hos kunden. Tapsutsatte lån er engasjementer der kundens økonomiske situasjon og verdien av sikkerhetene innebærer risiko for tap selv om engasjementet ikke er misligholdt. Nedskrivningen beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. Ved beregning av nåverdier benyttes opprinnelig effektiv rente for engasjementet. Friskmelding av misligholdte engasjementer skjer når gjeldende betalingsplan er fulgt over en tid og engasjementet ikke lenger vurderes som tapsutsatt.

Nedskrivning på grupper av engasjementer foretas dersom det foreligger objektive indikasjoner for verdifall i grupper med like risikokarakteristika. Ved vurdering av nedskrivning for objektsfinansiering inndeles engasjementene i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper med hensyn til debitorenes evne til å betale ved forfall og eventuelle sikkerheter. Verdifall beregnes på grunnlag av porteføljevurderinger, erfaringer og generelle utviklingstrekk. Kortområdet har utviklet en dynamisk modell for gruppenedskrivninger som tar høyde for mislighold og kredittrisiko. Modellen regnes som en gruppemodell selv om avsetningen tar utgangspunkt i enkeltengasjementer. Tabellen viser en oversikt Individuelle og gruppevise nedskrivninger for verdifall per 31. desember.

Individuelle nedskrivninger

Nedskrivning for verdifall på utlån 1. januar	10 001	13 087
- Konstaterte tap i perioden hvor det tidligere er foretatt nedskrivninger	3 198	4 570
Periodens nedskrivninger til dekning av tap på utlån	533	(7 656)
Individuelle nedskrivninger for verdifall	13 732	10 001

Gruppevise nedskrivninger

Nedskrivning for verdifall på utlån 1. januar	37 977	40 309
Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	6 087	(2 332)
Gruppevise nedskrivninger for verdifall	44 064	37 977

Konstaterte tap og inngang på tidligere konstaterte tap føres over resultat etter hvert som de oppstår. Konstaterte tap på utlån er tap som regnes som endelige. Når et misligholdt engasjement vurderes som umulig å inn drive,

konkursbehandling er avsluttet eller insolvens er konstatert, og eventuelle sikkerheter er realisert eller overtatt, bokføres tapet som konstatert. Tabellen viser en oversikt over tap på utlån og andre fordringer per 31. desember.

Konsern

Beløp i tusen kroner	2016	2015
Spesifikasjon av periodens tap og nedskrivninger på utlån til kunder		
Periodens endring i individuelle nedskrivninger for verdifall	3 731	(3 085)
Periodens endring i gruppevise nedskrivninger	6 088	(2 332)
Resultatførte renter på utlån hvor det er foretatt nedskrivning for tap	2 529	2 251
Konstaterte tap i perioden	53 083	48 768
Inngang på tidligere konstaterte tap	(13 306)	(4 520)
Sum tap og nedskrivninger på utlån	52 125	41 082
Spesifikasjon av periodens tap på andre fordringer		
Endring i tapsavsetning	(65)	(1 211)
Konstaterte tap i perioden	1 780	5 714
Inngang på tidligere konstaterte tap	223	4 334
Sum tap og nedskrivninger på andre fordringer	1 492	169
Sum tap og nedskrivninger	53 617	41 251

Kapitalkravsforskriftens minimumskrav i henhold til Pilar 1 forutsetter en diversifisert portefølje. Utover standardmetodens beregninger gjennomføres det vurderinger av internt kapitalbehov, pilar 2 kapitaltillegg. For kredittrisiko

vurderes tapsprosjenter og utvikling av disse, økning i mislighold, konsentrasjonsrisiko samt økning i utnyttelse av kredittkortrammer.

Bedriftsporteføljen i Eika Kredittdbank AS er hovedsakelig næringslivskunder innenfor SMB-markedet.

For analyse av konsentrasjonsrisiko benyttes Finanstilsynets beregningsmetodikk, som igjen bygger på Herfindahl-Hirshman-indeksen (HHI indeksen). Ved en eventuelt lite diversifisert portefølje mot enkeltkunder, bransje eller geografi vil indeksen vise dette i form av høye korrelasjon og volatilitet. Nivåene for påslag er satt ut ifra terskelverdiene definert av Finanstilsynet.

Det er identifisert og beregnet et internt kapitalbehov for bransjemessig og individuell konsentrasjonsrisiko og økt utnyttelse av kredittkortrammer.

Styring og kontroll

Kredittpolicyen sikrer at det foreligger betryggende kredittprosesser som sikrer en sunn og langsiktig utvikling uten at konsernet eller datterselskapene utsettes for risikoforhold som truer eksistens på kort eller lang sikt. Kredittpolicyen er det overordnede rammeverket for de enkelte datterselskapene. Risikoviljen skal operasjonaliseres gjennom selskapets rammer for kredittisiko samt etablering av akseptable nivåer for mislighold og tap. Kredittporteføljene skal diversifiseres i samsvar med selskapets markeds målsetting, mål for risikoklassifisering og overordnede kredittstrategi.

Selskapene i konsernet har etablert kredittstrategier som ligger innenfor konsernets overordnede policy for kredittisiko. Policy er videre operasjonalisert gjennom rutiner og kreditt håndbøker som skal sikre oppfyllelse av policy og selskapenes strategi.

Risikovurderinger gjennomføres løpende, og status for vesentlige temaer inngår i ordinær risikoreportering. Vurdering av risikostyringen og kontrollen på området inngår i årlig prosess for risikostyring og internkontroll. For å sikre at selskapene etterlever rutiner og at det oppnås god kvalitet på kredittarbeidet, er det etablert løpende kontroller knyttet til etterlevelse.

Eika Kredittdbank AS har utarbeidet scoringsmodeller for å fange opp risiko og betjeningsevne som er karakteristiske for den enkelte kundegruppe. Gjennom scoringsmodellene fastsettes risikoscore, som er bestemmende for hvilke rammer kunden tilbys.

Minimum årlig i forbindelse med selskapenes ICAAP-/ORSA-prosess gjennomføres det analyser og stresstester på kredittområdet for å vurdere konsekvenser av nedgangsscenario, samt for eksempel endring i rammevilkår for en næring, konkurs/avvikling av flere nøkkelbedrifter. Resultatene av stresstestene rapporteres i forbindelse med årlig ICAAP.

Markeds- og valutarisiko

Markedsrisiko består av renterisiko, aksjerisiko, valutarisiko, spreadrisiko og konsentrasjonsrisiko. Markedsrisiko er risikoen for tap i markedsverdier til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, renter, kredittspreader, valutakurser, eiendomspriser, råvare- og energipriser, samt endring i forsikringstekniske avsetninger som følge av endring i renter.

Konsernet og Eika Gruppen AS er ikke underlagt krav til å beregne kapital for markedsrisiko i henhold til kapitalkravforskriften. Dette med bakgrunn i at konsernets plasseringer ikke oppfyller kravet som stilles til en handelsportefølje. De finansielle instrumentene som konsernet har for egen regning er ikke investert med hensikt på videresalg eller for på kort sikt å dra fordel av en verdiutvikling.

Konsernets formål ved anskaffelse av finansielle instrumenter er langsiktig plassering av overskuddslikviditet. Konsernet aksepterer inntil moderat markedsrisiko. Likviditetsrisikoen på plasseringer skal imidlertid være lav.

Kapitalbehov (Regulatoriske minimumskrav)

Konsernet har ikke handelsportefølje. Dette medfører at plassering av overskuddslikviditet følger av definisjon for ordinær bankportefølje, og rapporteres dermed som del av vanlig kapitaldekningsrapportering etter standardmetoden for kredittisiko.

Risikovurdering knyttet til kapitalbehov

I vurdering av internt kapitalbehov (ICAAP) skal Finanstilsynets stresstestparameter for markedsrisiko benyttes for å vurdere behov for ytterligere kapital, pilar 2-tillegg, for plasseringer. Dette med bakgrunn i at stresstestene ansees relevante for å vurdere effekten av markedsendringer.

Markedsrisiko i konsernet relaterer seg til plasseringer i finansielle instrumenter. Forvaltning og plasseringer av investeringer skal primært være knyttet til likviditetsstyring. Strategiske investeringer i datterselskaper og infrastruktur («anleggsinvesteringer») er ikke definert som markedsrisiko og må sees i sammenheng med strategisk og forretningsmessig risiko. Eika Forsikring, Eika Kredittdbank og øvrige selskaper kan ha overskuddslikviditet plassert i likvide investeringer, eller som ledd i investeringstjenestevirksomhet, som kan medføre markedsrisiko. Markedsrisikoen for aksjer er relatert til aksjekursfall og for rentepapirer til renteoppgang. Konsernet er videre eksponert for markedsrisiko i form av renterisiko som oppstår på grunn av ulik rentebinding på eiendeler og gjeld. Eika Kredittdbank finansierer sine utlånsporteføljer gjennom ekstern funding i bank, obligasjoner, sertifikater, innskudd og lignende. Ulik rentebinding, referanserenter og spreadnivå på utlån og innlån gir utslag på rentenetto i selskapene. For Eika Forsikring er renterisiko relatert til de forsikringsmessige forpliktelsene og den del av investeringsporteføljen som påvirkes av endringer i markedsrentene.

Investeringene til Eika Kredittdbank består av plassering av overskuddslikviditet, utelukkende i renteinstrumenter. Overskuddslikviditeten er igjen en del av selskapets funding og denne skal ikke være gjenstand for kortsiktige plasseringer med formål om å oppnå kursgevinster. Investeringene betraktes som posisjoner i gjeldsinstrumenter utenfor handelsportefølje. Posisjonene behandles og rapporteres som del av kredittrisikoen etter standardmetoden som ellers benyttes. Eika Kredittdbank beregner kun pilar 2-kapitalbehov for markedsrisiko.

Eika Forsikring beregner og rapporterer markedsrisiko i henhold til standardmetoden under Solvens II. Markedsrisiko fra forsikringsvirksomheten inngår ikke i dagens pilar 1-krav for finansieringsvirksomheten i CRD IV-konsernet, men inngår i det samlede kapitalkravet i det tverrsektorielle soliditetskonsernet.

Gjennomgående er porteføljene konservativt plassert og hovedsakelig plassert i rentepapirer (94 prosent). Forvaltning og plassering av overskuddslikviditet skjer gjennom Eika Kapitalforvaltning etter egne instruksjoner og forvaltningsavtaler. Konsernet er eksponert for renterisiko knyttet til renteendringer for investeringsporteføljen. Konsernets selskaper kan ha overskuddslikviditet plassert i likvide investeringer eller som ledd i investeringstjenestevirksomhet som kan medføre risiko knyttet til renteendringer.

Renteeksponering for konsernets eiendeler og gjeld følger av tabellen under.

Beløp i tusen kroner	Balanse 31.12.2016	Uten rente- eksponering	Rentebinding 0 - 1 mnd	Rentebinding 1 - 3 mnd	Rentebinding 3 - 12 mnd	Rentebinding 1 - 5 år	Rentebinding over 5 år	Sum
Kontanter og fordringer på sentralbanker	53 197	-	53 197	-	-	-	-	53 197
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 496 597	-	1 491 597	5 000	-	-	-	1 496 597
Utlån til kunder	3 991 131	578 809	1 299 922	2 112 400	-	-	-	3 991 131
Verdipapirer	4 051 807	1 078 612	524 435	1 685 538	200 992	491 561	70 669	4 051 807
Ikke rentebærende eiendeler	2 427 136	2 427 136	-	-	-	-	-	2 427 136
Sum eiendeler	12 019 868	4 084 557	3 369 151	3 802 938	200 992	491 561	70 669	12 019 868
Gjeld til kredittinstitusjoner	303 568	-	109 100	194 468	-	-	-	303 568
Innskudd fra kunder	4 529 076	-	-	4 529 076	-	-	-	4 529 076
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	224 885	-	-	224 885	-	-	-	224 885
Forsikringstekniske avsetninger	3 411 577	3 411 577	-	-	-	-	-	3 411 577
Ikke rentebærende gjeld	1 124 501	1 124 501	-	-	-	-	-	1 124 501
Ansvarlig lånekapital	473 732	-	99 825	373 907	-	-	-	473 732
Egenkapital	1 952 529	1 952 529	-	-	-	-	-	1 952 529
Sum gjeld og egenkapital	12 019 868	6 488 607	208 925	5 322 336	-	-	-	12 019 868
Netto renteeksponering	-	(2 404 050)	3 160 226	(1 519 398)	200 992	491 561	70 669	-

For Eika Kredittbank er beregning av pilar 2-påslag for renterisiko foretatt basert på en analyse av konsekvensene av en økning i markedsrenten på 2 prosentpoeng. Dette vil ramme hele bransjen og føre til en reprising av innlån og utlån. Renterisiko beregnes basert på durasjon (rentebinding). Det legges til grunn en beregning på ett års horisont. Det antas at utlånsrenten på kredittkort kun justeres med 50 prosent av en eventuell renteøkning, og at innskuddsrenten kun justeres med 50 prosent av en eventuell renteøkning. Forutsetningene er endret fra tidligere år på grunn av vilkårsendringer knyttet til sparesmart.no. Eika Kredittbank har høy innskuddsdekning som er fordelaktig ved en renteøkning, derfor vil det ikke være behov for pilar 2-påslag for renterisiko.

Konsernets policy for markedsrisiko legger til grunn følgende stressscenario:

- Et fall i aksjemarkedene på 45 prosent
- Et parallelt skift i rentekurven på 2 prosentpoeng
- En endring i kursen på utenlandsk valuta med 25 prosent
- Økt kredittspread i henhold til matrisen under:

Rating	Risikoklasse	Spreadendring
AAA	1	0,9 prosent
AA	1	1,1 prosent
A	2	1,4 prosent
BBB	3	2,5 prosent
BB	4	4,5 prosent
B eller lavere	5	7,5 prosent
Ikke ratet	-	3,0 prosent
OMFer (AAA)	1	0,7 prosent
OMFer (AA)	1	0,9 prosent

Det foretas evaluering av Pilar 2-kapitalbehov opp mot beregnet stresstest i tråd med Finanstilsynets metodikk. Analyse av avkastning i forhold til relevante indekser viser at selskapenes avkastning følger generell markedsrisiko.

Konsernet beregner et internt kapitalkrav (pilar 2-tillegg) knyttet til markedsrisiko som følge av stressforutsetninger, valutaeksponering og konsentrasjonsrisiko.

Styring og kontroll

Policyen for markedsrisiko gir overordnede rammer for styring av markedsrisiko i konsernet, og rapporteringskrav som innebærer at styret og ledelsen får tilstrekkelig informasjon om

markedsrisikoen. Policyen legger føringer for, og skal bidra til å sikre at faktisk posisjonstaking, rammene for posisjonstaking og markedsforhold av betydning for stengning av posisjoner blir løpende overvåket. Konsernet aksepterer inntil moderat markedsrisiko. Likviditetsrisikoen på plasseringer skal imidlertid være lav. Risikoviljen operasjonaliseres gjennom rammene for markedsrisiko og målsettinger for risiko og avkastning. For investeringer i finansielle instrumenter skal det være etablert et opplegg for måling av markedsrisiko, systemer og rutiner for administrering av markedsposisjoner, systemer og rutiner for administrering av markedsposisjoner, utnyttelse i henhold til definerte rammer, beregning av markedsverdier og beregning av ordinære eksponeringsindikatorer/ risikomål.

I vurderingen av nødvendige systemer og rutiner for måling av markedsrisiko ses det hen til kompleksiteten og omfanget av virksomheten. Risikovurderinger gjennomføres løpende og status for vesentlige temaer skal inngå i ordinær risikorapportering. Den kvartalsvise risikorapporteringen omfatter som et minimum eksponering innenfor de ulike aktivaklasser, rammer og rammeutnyttelse samt prestasjoner i form av avkastning mot indekser og mål. Vurdering av risikostyring og kontrollen for området inngår videre i årlig prosess for risikostyring og internkontroll.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelig eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter også compliancerisiko, omdømmerisiko, belønnings/insentivrisiko og juridisk risiko.

Compliancerisiko er risiko for brudd på lover, forskrifter, andre relevante myndighetsbestemmelser og interne regelverk, som innebærer; risiko for sanksjoner fra myndighetene, økonomisk tap (erstatningsansvar) og omdømmerisiko eller pålegg.

Juridisk risiko kan defineres som risikoen for tap fordi en inngått kontrakt ikke kan gjennomføres, eksempelvis som følge av utilstrekkelig dokumentasjon, at en motpart ikke har lovlig rett til å inngå kontrakten, usikkerhet om lovligheten av en kontrakt eller kontraktklausul, og problemer med gjennomføring av en kontrakt i konkurs eller konkursliknende situasjoner.

Ved beregning av kapitalkrav benyttes basismetoden. I basismetoden er beregningsgrunnlaget for minstekravet til ansvarlig kapital gitt ved 15 prosent av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år multiplisert med 12,5 prosent jf. § 42-1 i Kapitalkravsforskriften.

Risikovurdering knyttet til kapitalbehov

Ved løpende risikovurderinger og risikorapportering, gjennomføring av ICAAP / ORSA og årlig prosess for risikostyring og internkontroll, bør minimumskravene etter basismetoden suppleres med ytterligere kvantitative og kvalitative risikovurderinger. Avhengig av selskap, bør minst følgende forhold vektlegges:

- Internt bedrageri
- Eksternt bedrageri
- Ansettelsesvilkår og sikkerhet på arbeidsplassen
- Kunder, produkter og forretningspraksis
- Skade på fysiske eiendeler
- Avbrudd i drift og/eller systemer
- Oppgjør, levering og annen transaksjonsbehandling

Operasjonell risiko vurderes kvalitativt sett opp imot sannsynlighet for en hendelse og, konsekvens dersom den inntreffer.

Operasjonell risiko oppstår som en naturlig del av operativ drift, og skal søkes redusert så fremt det er en positiv kost/nytte av det risikoreducerende tiltaket. All operasjonell risiko kan ikke unngås, elimineres eller overføres til andre parter. Sannsynligheten for og effekten av tap fra operasjonell risiko kan reduseres gjennom forebyggende risikoanalyser og hensiktsmessig styring, oppfølging og kontroll. Denne type risiko ligger i den løpende driften av konsernet. Den operasjonelle risikoprofilen er et uttrykk for hvor godt risikostyring og kontroll bidrar til kartlegging, vurdering, forståelse og håndtering av risikoeksponering på tvers av alle risikoklasser, i hvilken grad risikoer er kvantifisert og prioritert, bevissthet knyttet til om informasjonen er troverdig og av en slik kvalitet at den kan brukes i daglig beslutningsstøtte. Konsernets virksomhet er underlagt omfattende regulering gjennom lover og forskrifter. Konsernets virksomhet krever konsesjon, og er underlagt tilsyn fra Finanstilsynet knyttet til etterlevelse av konsesjonskrav. Konsernet kan ha en moderat risikoprofil når det gjelder operasjonell risiko.

For å få en god oversikt over alle former for tap og uønskede hendelser har konsernet en felles tapsdatabase for registrering av tap og uønskede hendelser med regnskapsmessig effekt over 50 000 kroner. Uønskede hendelser omfatter operasjonelle tap og merkostnader, herunder compliancehendelser og utfall av juridisk risiko (erstatninger). Compliancebrudd er brudd på eksterne lover, regler og standarder, herunder offentlige sanksjoner, økonomisk tap eller tap av omdømme som konsernet med datterselskaper kan bli utsatt for. Vesentlige brudd med interne regler omfattes tilsvarende.

Hendelser kan ha utspring i selskapet (interne hendelser) eller i omgivelsene (eksterne hendelser). Hendelser identifiseres både løpende i driften, samt mer systematisk og samlet i den årlige internkontroll- og strategiprosessen. Hendelser som har skjedd og «nestenhendelser» gir informasjon om sårbarhet og utvikling. Det er alle medarbeideres ansvar å rapportere tap og uønskede hendelser til konsernets sentrale taps- og hendelsesregister.

Utover standardmetodens beregninger gjennomføres det vurderinger av internt kapitalbehov, pilar 2-tillegg. For operasjonell risiko vurderes selskapenes risikostyring og internkontroll, uønskede hendelser, compliance hendelser, status på prosjekter og operasjonell drift.

Konsernet har konsesjon fra Datatilsynet som betinger at personopplysninger ivaretas på en betryggende måte. Selskapets størrelse innebærer sårbarhet på operasjonelle aktiviteter, og stiller ekstra krav til at selskapet har gode rutiner og etablert backup på alle vesentlige funksjoner. Konsernet

vektlegger tilstrekkelig risikovurdering- og håndtering som sikrer løpende oppfølging og god styring og kontroll med operasjonelle aktiviteter. Compliancerisiko vurderes løpende som en del av den operasjonelle risikostyringen i virksomhetene. Det er ikke identifisert spesifikk compliancerisiko som tilsier behov for pilar 2-tillegg.

Konsernet beregner et internt kapitalkrav (pilar 2-tillegg) knyttet til operasjonell risiko på bakgrunn av kvalitative og kvantitative vurderinger av potensielle hendelser.

Kapitalbehov (Regulatoriske minimumskrav)

Beregning av kapital for operasjonell risiko etter basismetoden, Pilar 1-minstekravet for operasjonell risiko, utgjør 109,8 millioner.

Beregning av kapital for operasjonell risiko etter basismetoden og gjeldende regelverk innebærer at kapitalkravet fastsettes til 15 prosent av gjennomsnittlig inntekt de siste tre årene multiplisert med 12,5 prosent for konsernet.

Styring og kontroll

Konsernet har utarbeidet policyer, rutinebeskrivelser og fullmaktstrukturer. Konsernets risikovilje skal operasjonaliseres gjennom rammer og konkrete beslutninger knyttet til håndtering av operasjonell risiko vurdert opp mot risikoens vesentlighet for aktuell måloppnåelse. Dette, sammen med klare roller og ansvar, er tiltak som reduserer den operasjonelle risikoen. Konsernet har kontinuerlig fokus på operasjonell risikostyring og hvordan dette kan bidra til bedret styring og kontroll på tvers av konsernets selskaper. Konsernets selskaper har fokus på kontinuerlige forbedringer knyttet til drift, operasjoner, prosjektstyring og effektiv ressursutnyttelse. Det er tett lederoppfølgingen knyttet til styring og kontroll, samt handlingsplaner. Status på handlingsplanene følges opp og utkwitteres minst halvårlig. Risikostyring og internkontroll utvikles til enhver tid i takt med behov og den faktiske risikosituasjonen. Kvartalsvis risikorapportering omfatter; status på vesentlig operasjonell risiko, status på risikoreducerende tiltak som definert i handlingsplan, tapshendelser/ uønskede hendelser, utvalgte risikoindikatorer, utvikling i kundeklager samt vesentlige prosjekter. Det er videre tegnet hensiktsmessige forsikringsordninger, samt utarbeidet relevante beredskapsplaner for å håndtere krisesituasjoner. Risikoen vurderes å være i tråd med risikoviljen og kontrollen er god.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisikoen er risikoen for uventede tap på forsikringskontrakter. Risikoen omfatter risiko for tap som følge av at forsikringspremier og reserveringer blir utilstrekkelig for den risiko som tegnes, og derved ikke dekker skadeutbetalinger og kostnader til drift og administrasjon av forsikringsordningene.

Forsikringsrisiko er knyttet til virksomheten innen skade- og helseforsikring (personforsikring, ulykkesforsikring og yrkesskadeforsikring) i Eika Forsikring. Selskapets hovedvirksomhet er skadeforsikringsprodukter innenfor alle landbaserte bransjer for både privat og næring. Forsikringsrisikoen for skade- og helseforsikring omfatter tapspotensial knyttet til premierisiko, herunder kostnadsrisiko, reserverisiko, katastroferisiko, herunder naturkatastroferisiko og menneskeskapt katastrofe.

Selskapets strategi for forsikringsrisiko sikrer at forsikringsrisikoen til enhver tid er tilpasset styrets risikovilje. Risikoviljen operasjonaliseres gjennom fastsettelse av rammer og delegering av ansvar og fullmakt, samt jevnlig rapportering som bidrar til at styret og ledelsen får tilstrekkelig informasjon om, og styring og kontroll med, risikoene. Det er utarbeidet

produktstrategier, tegningshåndbøker og underwriting guidelines, samt rutiner for skadeoppgjør og skadereservering som er førende for virksomheten.

Det foretas risikovurderinger av produkter, kundesegmenter og ved forsikringstegning av den enkelte kunde. Risikovurderingene benyttes som grunnlag for justering av vilkår, tegningsadgang, prismodell og tariff. Selskapet har en godt diversifisert portefølje både på produkter og kunder som hovedsakelig er privatpersoner og SMB-markedet. Selskapet har begrenset med langhalede forsikringer.

Forsikringsrisiko inngår ikke i dagens pilar 1-krav i CRD IV-konsernet (metode A), men inngår som en del av det samlede kapitalbehovet i det tverrsektorielle soliditetskonsernet (metode B). Vurderingene er ellers basert på forutsetninger fra Eika Forsikring, beregninger av tapspotensialet gjennom Solvens II standardmetoden.

Eika Forsikring avlaster en betydelig del av den økonomiske risikoen gjennom reassuransprogrammer. Reassuranse bidrar til resultatutjevning og er risiko- og kapitalavlastende. Reassuransprogrammet justeres årlig slik at det er tilpasset selskapets evne til å bære tap. Endringer i programmet vil potensielt ha store konsekvenser for risikoen selskapet tar selv, nivået på sikkerhetsavsetningene samt resultatene selskapet kan forvente å beholde selv. Det påvirker dermed også konsernets evne til disponering av årsresultater. Det er ingen vesentlige endringer i reassuransprogrammet for 2017 sammenlignet med programmet i 2016.

Overordnet styring og kontroll av risiko er beskrevet i eget kapittel ovenfor.

Likviditets- og finansieringsrisiko

Risikoen for at selskapet ikke klarer å oppfylle sine løpende forpliktelser og / eller finansiære endringer i aktivaallokeringen uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på aktiva som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Konsernet tilstreber en lav likviditetsrisiko. Imidlertid kan konsernets likviditetsrisiko være inntil moderat som følge av kraftig vekst og uro i finansmarkedene og datterselskapenes knapphet på tilgang på likviditet. Konsernets likviditetsrisiko skal ikke overstige moderat risiko og uttrykkes i form av seks måneders overlevelseshorisont uten tilførsel av ny kapital.

Likviditetsrisiko inngår ikke i Pilar 1-krav. Vurdering av tapsrisiko knyttet til likviditetsrisiko må ses i sammenheng med situasjonen i fundingmarkedet og kredittspredene som betales utover 3 måneder NIBOR.

Det gjennomføres kvartalsvis stresstesting på likviditet. Stresstesten består av fire hovedscenarier; normalsituasjon, krise i banken, krise i finansmarkedene, samt en kombinert krise i banken og finansmarkedene. Gjennomført stresstest, per 31. desember 2016, viser en overlevelsesevne på over 18 måneder i samtlige krisescenarier. Konsernet har per 31.12.2016 tilstrekkelig likviditet sett opp imot fastsatte rammer. Konsernets datterselskaper driver med ulike virksomhetsområder og har ulik likviditetsrisiko. Flere av datterselskapene er også underlagt kravene som stilles i likviditetsforskriften. Finansieringsvirksomheten, Eika Kredittdbank, er dog den virksomhet med høyest iboende likviditetsrisiko og påvirker dermed konsernets samlede risikobilde.

Beløp i tusen kroner	Balanse 31.12.2016	Uten avtalt forfall	Løpetid 0 - 1 mnd	Løpetid 1 - 3 mnd	Løpetid 3 - 12 mnd	Løpetid 1 - 5 år	Løpetid over 5 år	Sum
Kontanter og fordringer på sentralbanker	53 197	-	53 197	-	-	-	-	53 197
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 496 597	25 968	1 470 629	-	-	-	-	1 496 597
Utlån til kunder	3 991 131	1 928 723	845	5 090	68 869	1 380 505	607 099	3 991 131
Verdipapirer	4 051 808	1 078 613	55 036	212 016	966 707	1 648 647	90 789	4 051 808
Andre eiendeler med avtalt løpetid	1 239 394	-	574 570	37 798	627 026	-	-	1 239 394
Andre eiendeler uten avtalt løpetid	1 187 741	1 187 741	-	-	-	-	-	1 187 741
Sum eiendeler	12 019 868	4 221 045	2 154 277	254 904	1 662 602	3 029 152	697 888	12 019 868
Gjeld til kredittinstitusjoner	303 568	197	56 215	52 688	-	-	194 468	303 568
Innskudd fra kunder	4 529 076	4 523 528	-	5 548	-	-	-	4 529 076
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	224 885	-	-	-	-	224 885	-	224 885
Forsikringstekniske avsetninger	3 411 577	3 411 577	-	-	-	-	-	3 411 577
Annen gjeld med avtalt forfall	358 254	-	167 893	11 863	162 444	16 054	-	358 254
Annen gjeld uten avtalt forfall	766 247	766 247	-	-	-	-	-	766 247
Ansvarlig lånekapital	473 732	-	-	-	-	-	473 732	473 732
Egenkapital	1 952 529	1 952 529	-	-	-	-	-	1 952 529
Sum gjeld og egenkapital	12 019 868	10 654 078	224 108	70 099	162 444	240 939	668 200	12 019 868
Netto	-	(6 433 033)	1 930 169	184 805	1 500 158	2 788 213	29 688	0

Styring av likviditetsrisiko skjer gjennom fastsettelse av rammer for finansieringsstruktur, krav til spredning på instrumenter, markeder og løpetider, samt etablering av beredskapsfasiliteter. Ansvar for operativ likviditetsstyring og ansvaret for kontroll mot rammer/strategi er fordelt på ulike personer. Likviditetsstyring inngår i ordinær risik rapportering kvartalsvis. Overordnet styring og kontroll av risiko er beskrevet eget kapittel ovenfor.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk risiko er risikoen for svekket lønnsomhet som følge av endringer i konkurranse, rammebetingelser, eksterne faktorer, herunder også politisk risiko og regulatorisk risiko. Forretningsmessig risiko er risikoen for manglende samvariasjon mellom inntekter og kostnader over tid.

Konsernet aksepterer inntil moderat strategisk- og forretningsmessig risiko. Strategisk- og forretningsmessig risiko inngår ikke i beregning av Pilar 1-krav til kapital.

I samsvar med forskrift om risikostyring og internkontroll, og i henhold til rutine, ble det gjennomført årlig risiko- og internkontrollgjennomgang høsten 2016. I prosessen ble det identifisert flere risikoen som knytter seg til strategisk- og forretningsmessig risiko og disse ble omhandlet i konsernsjefens «Bekreftelse vedrørende risikostyring og internkontroll for Eika Gruppen» behandlet i risiko- og revisjonsutvalg og konsernstyret i november 2016.

Basert på en vurdering av identifiserte risikoen, samt stresstesting er det ikke behov for et internt kapitalkrav, pilar 2-

tillegg, knyttet til strategisk- og forretningsmessigrisiko for konsernet.

Uvektet kjernekapitaldekning

Finansieringsvirksomhetsloven stiller opplysningskrav til at banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern skal også offentliggjøre informasjon om størrelsen på kjernekapital som andel av verdien av institusjonens eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting (uvektet kjernekapitalandel). Eika Gruppen er morselskap i finanskonsernet og skal i tillegg offentliggjøre informasjon om uvektet kjernekapitalandel på konsolidert grunnlag.

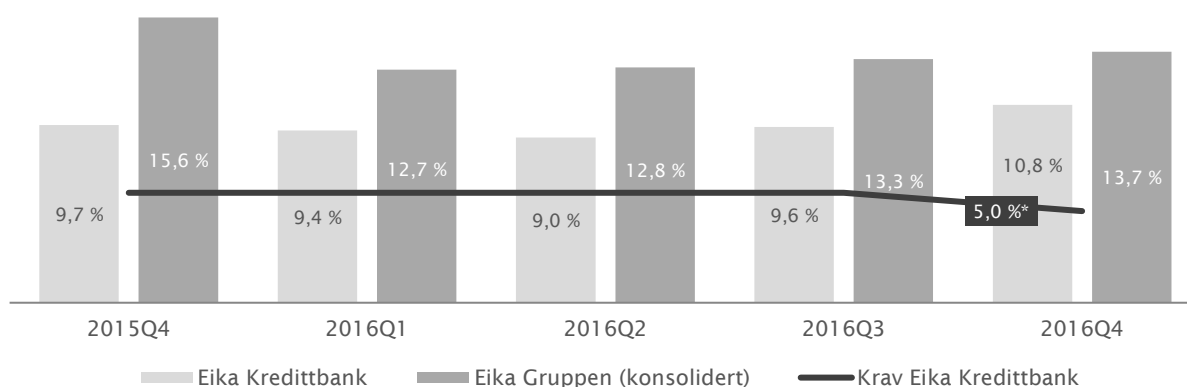
Krav til uvektet kjernekapitalandel ("leverage ratio") er et supplement til de risikovektede minstekravene. Kjernekapitalen skal utgjøre en gitt prosentsats av et eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanseførte poster uten risikovekting. Det følger av CRD IV at uvektet kjernekapitalandel skal rapporteres og inngå som en del av vurderingen av samlet kapitalbehov under pilar 2 før et minstekrav i pilar 1 introduseres 1. januar 2018. Formålet med

dette er at banken skal vurdere risikoen for overdreven gjeldsoppbygging.

Baselkomitéen kom i april 2016 med et høringsnotat vedrørende utforming av krav til uvektet kjernekapitalandel. Baselkomitéen foreslår et krav på 3 prosent fra 1.1.2018. Finansdepartementet fastsatte den 20.12.2016 krav til uvektet kjernekapitaldekning, med virkning fra 30. juni 2017. Det er fastsatt et minstekrav til uvektet kjernekapitaldekning på 3 prosent for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern og verdipapirforetak. Alle banker skal i tillegg ha en uvektet kjernekapitaldekningsbuffer på minst 2 prosent. Dette innebærer at kravet fra om med 30. juni 2017 er på 3 prosent for konsernet, mens den er på 5 prosent for Eika Kredittbank.

Eika Gruppens konsoliderte (CRD IV-virksomhet) uvektede kjernekapitalandel var ved rapportering 31.12.2016 på 13,7 prosent. Dette er godt over gjennomsnittet til norske banker som ved utgangen av andre kvartal 2016 var på 7,1 prosent. Basert på ovennevnte er det ikke ansett behov for et internt pilar 2-påslag knyttet til «overdreven gjeldsoppbygging».

Uvektet kjernekapitalandel

*Kravet er f.o.m. 30.06.2017 på 5 prosent for Eika Kredittbank, og 3 prosent for CRD IV-konsernet.